



# Starški list

2019/49

Impresije ze swójbneho  
swjedženja njedzelu, 25.08.19 w  
Hórkach.

Tema swjedženja bě srjedźowěk.  
Starši ze swojimi dźěćimi móža-  
chu na starym kamjenju nože  
wótřić, z kłokom a prokom třeleć  
abo z prawym ryčerjom so stać.  
Wosebje so spodobaje klanko-  
dźiwadło, lětanje rubježnych  
ptakow, pjelšćenje, bajkowy stan,  
jěchanje na ponyjach, praženje  
chlěba při wohenju, pastyr ze  
swojimaj psykomaj, kładženje  
mandaly z přirodnych materialijow,  
stare hry, paslenje mječow,  
krónow a měškow a bifej.  
Na kóncu swjedženja bě jeno  
mała wotpadkowa tita trěbna,  
dokelž plastika drje njeby so do  
srjedźowěka a tež nic hižo do  
džensnišeho hodžała.



wudaće: nazyma 2019/49  
wudawaćel: Serbske šulske towarstwo z.t. Póstowe naměsto 2  
02625 Budyšin  
tel.: 03591 550216  
faks: 03591 550220  
info@sorbischer-schulverein.de  
www.sorbischer-schulverein.de  
zamołwitej redaktorcy: Marja Jaworkowa/Monika Süßowa  
tel.: 03591 550215  
fota: SŠT  
© 2019 Serbske šulske towarstwo z.t./Sorbischer Schulverein e.V.



Lubej staršej,

kóžde tři lěta přewjedźemy džěcacy swjedžen za štyri- do šěsćlětnje džěci z pěstowarnjow w Ralbicach, Wotrowje, Chróśćicach, Malešecach, Němcach, Choćebuzu a Žylowje. W srjedźišću steješe tež lětsa za 175 džěci sport a zabawa. Wšitke zaběry přewjedźechu so w serbskej rěči wot pućowanja přez lěs, sportowe hry hač ke klankodźiwadłu, kotrež předstaji so w hornjo- a delnjoserbšćinje. Tute zaběry na čerstwym powětrje přisporejaja džěćom lubosć k přirodze, zhromadnosć, přećelski poměr mjezsobu a wokřewjace dožiwjenja w serbskej rěči. Přeju Wam rjane nazymske zabawy z Wašimi džěćimi.

Přećelnje strowi

Waša



Ludmila Budarjowa

předsydka Serbskeho šulskeho towarstwa z.t.



## Wobsah:

Cyle jednorje strowje so zežiwić - njeznjesliwość žiwidłow, 3. džěl, dr. Ute Libšowa	2
Što njeměło w našich tobočkach być?, Serbska pěstowarnja „Chróšćan koč“ Chróśćicy	4
Wulět k žórłam Sprjewje a na horu Kotmar	6
Wopyt w Dynamo stadionje, Serbska pěstowarnja „Dr. Jurij Młynk“ Ralbicy	7
Sport a matematika jako zabawa w pěstowarni, Serbska pěstowarnja „Džěcacy raj“ Wotrow	8
Fachowa poradźowarka a swójbne kubłanje, Judit Čornakowa	9
Přirodu zeznać a škitać, Witaj-pěstowarnja „K wódnemu mužej“ Malešecy	10
My smy mali zahrodkarjo, Witaj-pěstowarnja „Pumpot“ Němcy	12
Džěcacy swjedžen w Hórkach, Swójbny swjedžen w Hórkach	13

## Cyle jednorje strowje so zežiwić - njeznjesliwosće žiwidłow

3. dźěl, dr. Ute Libšowa

Džěci skorža často přez „brjuše-bolenje“. Wosebje cyle małe džěci pokazaja přeco na brjuch, hdyž jim něšto boli. Samo typiske infekciske chorosće so wot džěci přeco w brjuše lokalizuja, štož pak je zrozumliwe, hdyž wěmy, zo nadeńdže so „naš imunowy system“ z wjetšeho džěla w brjuše. A tutón je wězo tež pola gripy žadany.

Wězo su tež druge přičiny za bolosće w brjuše a k tomu słušeja njeznjesliwosće žiwidłow. Tute su na kóždy pad daloko rozšěrjene. Trochuje so, zo něhdže třecina wobydlerstwa znajmjeńša sčasami pod njeznjesliwosću žiwidłow čerpi.

Niczaměnić měła so njeznjesliwosć žiwidłow z alergijemi na žiwidła.

Alergija na žiwidła zaleži přeco na imunologiskej reakciji z tworjenjom antičelesow a manifestuje so přewažnje na koži (alergiske ekcemy). 25 % pacientow pokazaja čěže při dychanju (smorkawa, astma), ale jenož 10-20 % ma čěže w požiwanskim trakće (spinanja w brjuše, bubnjenja, židlawy, zatykanosć). Mjeztym zo so w džěčacej starobje přewažnje alergije na proteiny w kruwjacym mlóce, jeju, pšćenycy a zemskich worješkach wobkedźbujaja, reaguja młodostni a dorosceni w přenim rjedže na sad a worjечи.

Wot wšěch pacientow z chroniskimi bolosćemi w žołdku a črjewach maja pak jenož jara mało (1,5 % pola doroscenyh, 8 % pola džěci) prawu alergiju na žiwidła.

Njeznjesliwosć žiwidłow so porno tomu pola 20 – 45 % pacientow z chroniskimi bolosćemi w žołdku a črjewach jako přičina widži. Symptomy móža podobne być, na př. bubnjenja, židlawy, zatykanosć, ekcemy kože, ale tež nachilnosć k infekcijam, chroniska mučnota abo (wosebje w džěčacej starobje) hyperaktiwita móža so přez njeznjesli-





wosć žiwidłow wuwabić.

Na rozdźěl porno najwjace alergiskim reakcijam nastanu bolosće často hakle wjacore hodžiny hač samo dny po jědži, su často njespecifiske a z tym hodža so ćežko přirjadować.

Najčasćiše njeznjesliwosće žiwidłow potrjehja pšeńcu/gluten, mloko, jeja a worjechi.

Diagnoza njeznjesliwosće žiwidłow je diagnoza wuzamknjenja, to rěka, pola wšěch akutnych a/abo sylnych brjušebolenjow ma so přeco k lěkarjej hić, zo bychu so organiske přičiny wuzamknjeli.

Pola dołho trajacych, měnjach a skerje „lóšich“ bolosćach móže wobšěrne naprašowanje k zežiwjenskim zwučenosćam, po móžnosći na zakładze pisomneje dokumentacije jědže přez 14 dny, móžne njeznjesliwosće eruěrować. Přez přeč wostajenje tutych wuskutkowacych faktorow móže so relatiwnje spěšnje tukanje potwjerdzić abo



wuzamknjć.

W zasaktych padach móža specialne přepytowanja w laborje dale pomhać. Tute měli pak so hakle přewjesć, hdyž su najebać konsekwentneho přestajenja zežiwjenja přez dlěši čas bolosće njezměnjene wostali a wšě šulskomedicinske organiske přičiny so wuzamknjeli.

Na rozdźěl porno alergijam na žiwidła, kotraž zwjetša čas žiwjenja wobsteja, móža pola njeznjesliwosćach na žiwidła přez dlěše konsekwentne přestajenje zežiwjenja a snano přidatneje stabilizacije miljeja w črjewach so bolosće často zhubić, ale tež kedźbliwe wužiwanje dotal njeznjesliwych žiwidłow w redukowanim mnóstwje pospytać.

Přichodny přinošk ma so napjatemu prašenju wěnować: „Směmy džěći wegetarisce abo samo weganje zežiwić?“

## Što njemělo w našich tobołkach być?

Serbska pěstowarnja „Chróścán kołć“ Chróścicy



Jěsć je kruty wobstatk našeho žiwjenja. W pěstowarni dóstanjemy wobjed z Ralbičan šule, snědań a swačinu dadža starši džěcom sobu.

Strowje mamy so zežiwić! Ale słódzi nam přeco to strowe? Cokor w najrjeńšich papjerkach małkich, ale tež nas wulkich stajnje wabi. Džěći wšak spóznaja a wědža, zo maja hus-to pře wjele tych słódkich wěcow w svojich pěstowarskich tobołkach.

Raz přinjesech kónctydzenske wabjenske łopješka sobu a z tutech móžachu džěći žiwidła, a wosebje to, štož najradšo jědža, wutřihać. To bě wjeselo! Kóždy měješe wulku hromadku papjery před sobu ležo. A nětko mějachmy wuběrnju zajimawu rozmołwu.

Što je butra? Z čeho so wona džěła? Z čeho su nudle? Kak strowe su plac-

ki a druhe słóдне wěcki?

Mějach zežiwjensku pyramidu a tak spytach rozkładować, što naše ćelo za wuwice trjeba.

Cyle deleka woda, napoje, čaj, a spěšnje bě polo z blešemi wody, ale tež z někotrymi brěčkami nalěpjene. A kola? Ta słuša cyle horje do słódkosćow!

W druhej lince móžachu džěći swoju zeleninu a sad zlepić. W třećej lince nalěpichu neple, cały, chlěb, nudle a rajs. Tež tu běchu wobrazki sće derje rjadowane a přewidne a spóznajomne. Hinak hižo w štwórtjej lince - kołbasa, twarožk, mloko. A naraz pytnychu džěći, zo njehodži so tak wjele na linku lěpić, a spóznachu sami, zo njesmě so z tuteje kategorije tak wjele jěsć.

Cyle horjeka w pyramidze běchu šće wolije, butra a naše to najlubše: słódkosće. Wot słódkosćow mějachu džěći wšě móžne wobrazki wutřiha-ne. Widžachu pak, zo móžachmy jenož dvě wěcce nalěpić, a tak dyrbjachmy wothłosować, kotrej dvě słódkosći smědža na plakat. Ow to njebě lochko!

A nětko widžachu džěći, što a kak

wjele wot wšeho smě so jěsć.

Dokelž běchu runje žně wonka na polu a džěci wo syčomłóca-wach powědach, přemyslowachmy, što wšo ze zorna nastanje. Rozsudžichmy so, zo sej zhromadnje wafle pječemy. Přinjesech

młyn, krupnik, jeja našich kokoši a měd našich pilnych pčotkow sobu. Wobhladachmy sej syčomłócawu, tajku za hrajkanje, a rozmołwjachmy so, kak so zorno do chléba abo w našim padže do waflow přeměni. Mlějachmy krupnik a změšachmy čěsto a džěci smědzachu sej sami swoju wafłu napjec. A kak to rjenje po cyłej pěstowarni wonješe! A to słodžeše, poľnožitne wafle bjez cókora!

Snadž měli sej jako starši lěpje přemyslić, što swojemu džěsću do tyzki zapakujemy. Při blidže hlada-ja wjele woči na pisanu papjeru teje „Milschnitte“ abo toho „Fruchtzwerga“. Wězo wabi to potom wšě džěci. Ale zo ta pisana pomazka ničo z mlokom a scyła ničo z pomazku činić nima, měli starši wědžeć a wobkedžbować. Tež „Fruchtzwerg“ je słódkosć. Při pěstowarskim blidže



přinjesu tajke pisane papjerki wjac njespokojnosće a mjerzanja, hač wjesela při jědži. Widži džěco (a tež cí tamni při blidže) „to pisane“, njesu pomazka a sad hižo wjac zajimawe. Nětko so džěco a kubłarka z tym „najprjedy pomazku“ dračujetej. By-li jenož chléb a sad/zelenina w tyzce byli, njeby džěco a cí tamni při blidže docyła žadyn problem měli a snědań by měrniša za wšěch była. Runje tak swačina.

Što měniće Wy jako starši k tomu, zo so wšo „pisane zapakowane“ a „pisane jogurty“ do tobołkow tykać nimaja? Wašim džěcom a nam kubłarjam by to čas w pěstowarni wolóžilo. Rańši bój a prošenje při pakowanju tobołki měli wy jako starši wězo chwilu přetrać. My jako pěstowarnja waše prócowanja podpěramy.

*Daniela Čemjerowa*



## Wulět k źórłam Sprjewje a na horu Kotmar

### Hortowe džěci z Chróscic a Ralbic



28 džěci Ralbičanskeho horta poda so wutoru, dnja 13.08.2019 na slědy hobra Sprjewnika na horu Kot-



mar. Dzeń pozdžišo běchu 23 džěci Chróscanskeho horta na samsnym wulěće po puću. Stawiznu wo hobru, twar města Budyšina, zaštapjenje třoch kłokow w Hornim kraju, nastaće źórłow Sprjewje a wjele drugeho běchu džěci do toho hižo zhonili. Džěci smědzachu tež jako hober předrasćeni jich hoberske mocy pokazać a so z kłokom a prokom wuspytać.

Na wulěće po puću w busu so wjesele spěwaše a kołowokoło rěki Sprjewje a horje Kotmaru powědaše a hódaše. Prěnje stacije běchu tři źórła Sprjewje, kotrež běchu na cyle wšelakich městnach a tež cyle wšelako wupadachu. W Ebersbachu słódžeše lód tež hižo dopołdnja.

Rjane bě pućowanje na 583 m wysoku horu Kotmar. Džěci pytachu hriby, šćipachu sej lěsne jahody, maleny a černjowki. Po pikniku na hrajkanišću stupaše so dale po 195 scho-dach skakanišćow na wjeršk hory. Wuhlad na łuziski kraj bě krasny. Na puću dele z hory zběrachu džěci wšelake zela a zhonichu jich serbske pomjenowanje a wužiwanje. Na dompuću sydaše wobjed, tónraz

hacle popođnju. Dobreje nalady a serbske spěwy spěwajo podachu so domoj. Džěći móža swojim staršim nětko Łužiske hory a serbsku poda-wiznu wo hobru Sprjewniku derje zbličić. Tež serbske baje móža zwja-zaność z našej domiznu a hordošć na Łužicu spěchować.



## Ralbičanscy w Dynamo-stadionje



Znajeće Rudolf-Harbig-stadion w Drježdžanach? Z Ralbičanskim hor-tom sej tam z busom a ćahom w prózdninach dojedźechmy. Stadion ma 32066 městnow; tajku hobersku ličbu sej docyła předstajić njemóžu! Trawnik je z tepjenjom wuhotowa-ny, tak zo móža tež w zymje na nim hrać – předstajće sej to! Tutón dzeń trenowachu tam runje koparjo Dy-nama Drježdžany. To bě za mnje wosebje zajimawe, dokelž njejsym hišće ženje tak blisko znatym kopar-jam była. Po treningu su nam hraje-rjo awtogramy dali a móžachmy sej fanowe artikle kupić. Za mnje běše to krasne dožiwjenje.

*Magdalena Pilcec, Ralbicy*



## Sport a matematika jako zabawa w ęstowarni Serbska ęstowarnja „Dźęacy raj“ Wotrow



Wulke je přeco wjeselo, hdyž móža so naše předšulske dźęci do Pančic do šule podač. Wosebje lubiło je so nam na sportowym swjedženju.

K scóplenju hibachu so wšitcy šulerjo, předšulske dźęci, wučerjo a kublarjo ze zapalom w rytmusu ke choreografiji staršich šulerjow. Jednotliwe stacije přewodžachu tež starši jako pomocnicy. Mějachmy wjacore discipliny, mjez druhim napřemoběh, mjetanje bulikow a dalokoskok. Naše předšulske dźęci běchu poľni elana a ze zahoritosců pódla. Kóždy so prócowaše. Po poradženym swjedženju nóžkowachu dźęci poľne začišćow přez pólne pućiki z Pančic do Wotrowa wróco.

Mytowanje z pokalemi a medaljami bě w ęstowarni k wotchadničce ze staršimi a swójbny. Kóždy dźęco bě horde a wjeseleše so přez aplaws přitomnych.

Je wjele móžnosćow, kak móža sej dźęci wědu přez hrajkanje přiswojić, na př. přez eksperimenty.

Z wahu móža dźęci wjele potajnosćow waženja sami sej wotkryć. Woni přirunuja małe wěcy z wulkimi, waža tute a so prašaja, čehodla je wulka tita corn fleksow lóša hač tita cokora, kotraž je mjeńša.

Tež wěcy w přirodže budža zajim a wćipnosć dźęci. Je zajimawe, kak so čumpadło w zahrodže k waženju a přirunowanju wužiwa. Dźęci so same waža, abo sydaja so na čumpadło, přjed hač njesteji wodorunje.

*Hańžka Nawcyna, wjednica*





## Fachowe poradźowanje a swójbne kubljanje

Judit Čornakowa



Cyle zanu-  
rjeny sedži  
mały hólčec  
na zahrodźe  
a wobkedź-  
bujе husań-  
cu. Pomału  
so tute małe  
stworjenčko  
po kiješku

dale pohibuje. Za hólca je tutón wo-  
komik tak intensiwny, zo swět wo-  
koło sebje zabudže – wón zanuri so  
do swojeho. Tuta zamóžnosć so nam  
doroscenym bohužel pozhubja. Hdy  
sće so posledni raz do něčeho tak  
zanurili, zo sće wšo wokoło sebje za-  
byli? Hdy sće posledni raz tute hłu-  
boko zbožo začuli?

Jako fachowa poradźowarka sym  
prawidłownje w pěstowarnjach  
Serbskeho šulskeho towarstwa na  
wopyće. Mam składnosć, džěci a  
kubłarki wobkedźbować a tak mały  
džěl jich wšědneho dnja sobu doži-  
wić. Sym džěcom jara džakowna, zo  
su mi napřećo wotewrjeni, mje při-  
wozmu a mi jich swět pokazaja. Za  
to prócuju so zhromadnje z wjedni-  
cami a kubłarjami, jim dobre wumě-

njenja, přihotowane rumnosće a  
kwalitatiwny material za mnoho-  
stronske kubljanje k dispoziciji stajić.

W ramiku swójbneho kubljanja  
chcu tež z Wami staršimi do kontak-  
ta přińć. Poskitki maja so po Wašich  
přećach a potrjebach orientować.  
Rady móžeće Waše ideje pola wjed-  
nicy wotedać abo ze mnu kontakt  
nawjazać.

telefon: 035796 942455 abo 0172 7811959  
mejł: fachberatung@sorbischer-schulverein.de

Kóždu srjedu wotměje so wot  
09:00 do 10:30 hodź. „Hodžinka pje-  
rachow“ w rumnosćach Chróšćan  
horta. Je to zetkanje staršich ze swo-  
jimi džěćimi, kotraž hišće žłobik nje-  
wopytuja. Sće wutrobnje přeprošeni!



## Přírodu zeznać a škitać

Witaj-pěstowarnja „K wódnemu mužej“ Malešecy



Wutoru, 9. julija podachmy so my hortowe džěći zhromadnje z předšulskimi džěćimi z liniowym busom do Stróže. W tamnišim šulskim muzeju „Korla Awgust Kocor“ witaše nas knjeni Mar-

lis Konjehotec do šule. Zesydachmy so do ławkow a „šulska wučba“ so započa. Lorenz dósta čornu suknu a wučerski kiješk do ruki. Po zwonjenju wón do rjadownje zastupi, wšitcy stanychmy, spěwachmy krótki pačer a spěw „Hdžež so módrja zelenja“. Nazornje zhonichmy wot knjeni Konjehotec, kak so w šuli před sto lětami wučese a wuknješe a kotre džěła dyrbjachu so připódla wukonjeć.

Po wulěće do šulskeho časa našich prawowkow a pradźedow dóndžechmy sej do přírody. Ducy k bliskemu hatej začuwachmy hłuboku zwjazanosć našeje přewodnicy z

přírodu. Mjez druhim nam pokaza, hdže su džiwje pčoťki žiwe a hdže zymu přežiwja a rozjasni nam, čehodla njeměli po zdaću chore łopjena wot štomow wotstronić. W Domje tysac hatow wobhladachmy sej krótki film wo biosferowym rezewace a potom nóżkowachmy po wučbnej šćežce do Hućiny na bus.

Srjedu rano stejachmy znowa na busowym zastanišću a dojdžechmy sej do Budyšina. Wot tam pućowachmy při Sprjewi do Hrubjelčic. Je to zajimawy pućik přez krasnu přírodu. Ale my běchmy tež jako wotpadkowi detektiwojo po puću. Rozdžělichmy so do štyrjoch skupinow. Kóždy skupina dósta měch a gumijowe rukajcy. Po puću hladachmy za wotpadkami a džiwachmy so jara, kak chětre so měchi pjelnjachu. Bórže běchu měchi poľne a do Hrubjelčic bě hišće daloko. Běchmy chětro zcludani, zo so tak wjele plastiki do přírody mjeta.

Při snědani w pěstowarni sej hdys a hdys z našimi kubłarkami zhromadnje wobhladamy, kelko plastiki so w našich plastikowych tyzkach chowa a što so wšitko njetrjebawši

dwójce zapakuje.

W Hrubjelčicach pola Jaworkec smy so na dworje lubje witali a hnydom kaž doma čuli. Wulki dwór za spěchanje, zahroda z jablučinami a zeleninu, nukle, kokoše, kwětki, a wšudže šumješe a bórčeše w trawje a na kěrkach! Zwarichmy sej nudle a derje powobjedowachmy. Zbytki donjesechmy hnydom kokošam. Za připołdniši spar w synje



njebě bohužel chwile, ale poskakali w synje tola smy. Potom džěše zaso z liniju domoj do Malešec.

## „Mój dom - mein Haus“

wuměłska džěłarnička w „Chróšćan kołcu“

Na Chróšćanskim parkowanišću za „Jednotu“ knježeše druhi tydžeń lětnych prózdnin atmosfera kaž na twarnišću. Skupina z horta je so pod nawodom wuměłca a kamjenječesarja Markusa Herolda z temu „Mój dom“ zaběrała. Wón je džěci při tym přewodzał, puć wot ideje hač k hotowej twórbje přeńć. Zhromadnje su sej domy blisko horta wobhladali a so potom do džěła dali. Nastali su swojske domy, wila, hród a druhe do njebjša sahace twarjenja ze zajimawymi detailemi, kašćik za nowiny, domček za psa, pool na třěše, jandžel

nad chěžnymi durjemi atd. Załožba Ingridy Wüsteney je džěłarničku zmóžniła. Załožerjej załožby, Jürgen a Karin Wüsteney, chcetaj w ramiku džěłarničkow twórbje swojeje džowki Ingridy zjawnosći předstajić a wuměłsce zajimowane džěci spěchowac.





## My smy mali zahrodkarjo

### Witaj-pěstowarnja „Pumpot“ Němcy



Lětsa w měrcu započinaše so naš projekt „My smy mali zahrodkarjo“. Zhromadnje z knjeni Krječmarjec prošachmy našich staršich wo podpěru při wobstaranju symjenja, pjeršće a čworow za rostliny. Zo nam tak mnoho symjenjow za zeleninu a róže přepodachu, nas jara zwjeseleše. Tak móžachmy hnydom z wusywowom započinać. Hižo po krótkim času widźachmy přenje wuspěchi. Dzeń wob dzeń wobkedźbowachmy, kak so rostliny dale a bóle wuwijawa. Prawdžepodobnje přihladowachmy, kak rosće kórka, kirbs, melona, paprika, tomata a kulirabij. Dokelž přepodachu nam starši tež małe rostliny (solotej, cyblink, pětršilku, kulirabij a



kirbsy), trjebachmy tež rostlinarnju. Wšako běše w pěstowarskich rumnosćach pře ćopło a wonka hišće pře zyma za rostliny. Starši nas při tym tak šćedriwje podpěrachu, zo móžachmy sebi samo dvě małej parnišći kupić. Wot toho časa smy skoro kóždy dzeń w zahrodce, zo bychmy rostliny dale wobkedźbowali a wězo jim pilnje wodu přiliwali. Smy za naše rostliny tež znamješka paslili, zo bychmy je derje rozeznawać móhli, wšako na spočatku husto podobnje wupadaja. Mjeztym je wšitko tak rjenje narostło, zo móžachmy truskalcy žnjeć a sej solotej a kulirabij zesłodžeć dać. Wjeselo je jara wulke, zo so wšitko tak derje wuwije a zo móžemy tak přeco zaso něšto nowe-  
ho woptawać.

Tež naše kirbsy dale a dale rostu, tomaty a morcheje žnjemy. Słodža nam tak derje, zo kóždy dzeń napjeći na to čakamy, zo dalše plody zrawja.

Smy wćipni, kajke džěla w nazymje na nas w zahrodce čakaja.

*team Witaj-pěstowarnje*

## Džěacy swjedzeń w Hórkach

Hwězdne pućowanje ze wšelakimi stacijemi a zabawu w přirodže



Něhdže 175 džěci wšěch sydom pěstowarnjow w nošerstwje SŠT (tež z Delnjeje Łužicy) wobdžěli so 27.08.19 na swjedženju. Ze wšelakich směrow přindžechu džěci přez lěsy, łuki a pola do Hórkow na sportnišćo. Po puću so mjezsobu we wšelakich hrach wubědžowachu a sej přirodu wotkrychu. Na sportnišću slědowachu napjeći Jankej a Hance w klan-kodźiwadle a po wobjedže so dale zabawjachu.

